

Sygn. akt I C 551/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 kwietnia 2018 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny

w składzie: Przewodniczący: SSO Juliusz Ciejek

Protokolant: st. sekr. sąd. Anna Szczepanek

po rozpoznaniu w dniu 3 kwietnia 2018 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Banku (...) Spółki Akcyjnej w W.

przeciwko P. N. i J. N.

o zapłatę

I. uchyla nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym przez Sąd Okręgowy w Olsztynie w dniu 16 marca 2017 r., w sprawie I Nc 53/17 w całości i powództwo oddala,

II. zasądza od powódki na rzecz pozwanych kwotę po 9.356 (dziewięć tysięcy trzysta pięćdziesiąt sześć) zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę po 8.856 (osiem tysięcy osiemset pięćdziesiąt sześć) zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika ustanowionego z urzędu.

Sygn. akt I C 551/17

UZASADNIENIE

Powódka, (...) Bank (...) S.A. z/s w W. wniosła pozew przeciwko P. N. i J. N. o zapłatę solidarnie kwoty 160.244,79 franków szwajcarskich z odsetkami liczonymi od kwoty 140.568,05 franków szwajcarskich od dnia 21 lutego 2017 r. do dnia zapłaty. Nadto wniosła o zasądzenie od pozwanych na jej rzecz kosztów procesu.

Uzasadniając swoje stanowisko wskazała, że na dzień 20 lutego 2017 r. pozwani zalegali z zapłatą z tytułu umowy kredytu mieszkaniowego udzielonego we frankach szwajcarskich. Powodowy Bank wysuwał propozycje ugodowej spłaty wierzytelności, jednak bezskutecznie (k 5-6).

Sąd Okręgowy w Olsztynie nakazem wydanym w postępowaniu nakazowym z dnia 16 marca 2017 r. w sprawie I Nc 53/17 uwzględnił powództwo w całości (k.23).

W dniu 4 kwietnia 2017 r. pozwany P. N. w wyniku zgłoszonych zarzutów wniósł o oddalenie powództwa w całości. Przyznał, że łączyła go z powodowym bankiem umowa kredytu, ale środki kredytu zostały wypłacone w walucie polskiej podnosząc tym samym zarzut z art. 358 k.c. Wskazał jednocześnie, że nieprawidłowo dokonano wypowiedzenia umowy kredytowej, a tym samym brak jest wymagalności roszczenia powoda. W ocenie pozwanego, wyciąg bankowy stanowiący podstawę dochodzonego roszczenia nie ma mocy prawnej, a także że w umowie kredytowej zawarto niedozwolone postanowienia umowne w zakresie naliczanie spreadu i ustalania dowolnego kursu kupna i sprzedaży franka szwajcarskiego, co bezpośrednio przekłada się na wysokość wypłaconych pozwany środków. W ocenie pozwanego łączącą go z powódką umowa jest nieważna (k. 36-38).

W dniu 4 maja 2017 r. pozwana J. N. zgłosiła zarzuty do nakazu zapłaty z dnia 16 marca 2017 r., w których domagała się oddalenia powództwa w całości.

Uzasadniając swoje stanowisko podzieliła argumenty pozwanego P. N.. Nadto zakwestionowała sposób naliczenia kwoty kredytu, a także brak podstawy prawnej dotyczącej kredytów indeksowanych i denominowanych do waluty obcej (k. 84-95).

Ustanowiony na rzecz pozwanej J. N., pełnomocnik z urzędu w osobie radcy prawnego E. K. wniósł o:

- uchylenie nakazu zapłaty wydanego w dniu 16 marca 2017 r. w całości,
- oddalenie powództwa,
- zasądzenie od powodowego Banku na rzecz pozwanej zwrotu kosztów procesu oraz przyznanie ich radcy prawnemu od powódki wraz z należnym podatkiem VAT, z uwagi na ich nieopłacenia ani w części, ani w całości.

W uzasadnieniu pozwana zaprzeczyła by była zobowiązana do zapłaty powódce kwoty żadnej w pozwie. Podniosła nieważność całej umowy kredytu, uznanie zapisów umowy za niedozwolone w rozumieniu art. 385¹ § 1 i 2 k.c., naruszenie art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe. Wskazała również na brak możliwości zastąpienia niedozwolonych postanowień umownych jakie istnieją w umowie stron z 13 czerwca 2008 r. przepisami dyspozytywni. Wartość kredytu była wyrażona we frankach szwajcarskich, ale wypłata i ustalenia rat odnosiły się do polskich złotych. Nie był to kredyt walutowy, a waloryzowany do wskazanej w umowie waluty obcej. Zawarta umowa była umową zbliżoną do umowy kredytu bankowego, jednak nie odpowiadała ona wymogom art. 69 ust. 1 ustawy Prawa bankowego, gdyż w chwili zawarcia umowy nie było przepisu zezwalającego na wyrażenie sumy kredytowej w walucie obcej. W ocenie pozwanej, skoro bank udostępnił kapitał w złotych to spełnienie świadczenie winno także nastąpić w walucie polskiej, dlatego powództwo winno podlegać oddaleniu (k. 179-186). To samo stanowisko przedstawiła jako pełnomocnik pozwanego (k.423-424).

W odpowiedzi na zgłoszone zarzuty, strona powodowa wniosła o utrzymanie w mocy nakazu zapłaty, a w przypadku uchylenia nakazu zapłaty wniosła o zasądzenia na jej rzecz od pozwanych solidarnie kwoty 160.244,79 CHF z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP, jednak nie więcej niż w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie w stosunku rocznym liczonymi od kwoty 140.568,05 CHF oraz poniesionych kosztów procesu.

W ocenie strony powodowej działania pozwanych stanowią wyłącznie próbę uchylenia się od skutków ważnie i z pełną świadomością zawartej umowy o kredyt. Do dnia wytoczenia powództwa pozwani nie kwestionowali istnienia wierzytelności co do zasady i wysokości. Pozwani zacięgnęli u powódki długoterminowy kredyt waloryzowany do waluty obcej z przeznaczeniem na spłatę kredytu w walucie polskiej w innym banku. Zatem wybór rodzaju kredytu był przemyślaną i dobrowolną decyzją pozwanych. Powódka wskazała, że oddała pozwanym kwotę 176.044,35 CHF, co oznacza, że powinnością pozwanych jest zwrot tej właśnie kwoty powiększonej o odsetki i inne należności Banku. Podniosła, że w aneksie do umowy z dnia 10 kwietnia 2015 r. pozwani uznali wysokość należności głównej do kwoty 140.578,05 CHF, odsetek, odsetek do kwoty 42,06 CHF i 180 zł z tytułu prowizji (k. 191-206).

Postanowieniem z dnia 19 grudnia 2017 r. Sąd ograniczył przedmiot rozprawy do badania kwestii zasady odpowiedzialności pozwanych w przedmiotowym procesie (k. 399v).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 13 czerwca 2008 r. (...) Bank (...) S.A. z/s w G. zawarła z P. N. i J. N. kredyt mieszkaniowy (...). Umowa składała się z dwóch części: szczególnej i ogólnej.

W części szczególnej umowy wskazano, że celem kredytu był zakup lub zamiana nieruchomości na rynku wtórnym. Przedmiotem umowy był kredyt denominowany w złotych w kwocie stanowiącej równowartość 176.044,35 franków szwajcarskich. Okres kredytowania został określony od 13 czerwca 2008 r. do 11 maja 2038 r. Obejmował 360 rat kapitałowo-odsetkowych. Przeznaczeniem kredytu była spłata kredytu mieszkaniowego zaciągniętego w (...). Kwota kredytu została powiększona o 7.294,66 CHF z przeznaczeniem na dowolny cel.

Wyplata udzielonego kredytu następowała w transzach i płatna była na rachunek bankowy prowadzony w walucie polskiej (§ 4 pkt 1 i 2 umowy). Całkowity koszt udzielonego kredytu został określony szacunkowo na kwotę 254.254,13 zł (§ 2 pkt 1 umowy).

Zgodnie z § 1 ust. 1 części ogólnej umowy, kredyt mieszkaniowy (...) udzielony został w złotych. W ust. 2 wskazano, że w przypadku kredytów denominowanych w walucie obcej, kwota kredytu w złotych zostanie określona poprzez przeliczenie na złote kwoty wyrażonej w walucie, w której kredyt jest denominowany, według kursu kupna tej waluty, zgodnie z Tabelą kursów, obowiązującą w Banku w dniu uruchomienia środków, w momencie dokonywania przeliczeń kursowych.

W paragrafie 11 ust. 2 części ogólnej umowy wskazano, że w przypadku kredytu przeznaczanego na zakup nieruchomości na rynku pierwotnym, denominowanego w walucie obcej, łączna kwota przeznaczanych środków, o której mowa w § 1 ust. 1 umowy, wypłacana jest w złotych, zgodnie z terminarzem wpłat określonych przez inwestora w przedwstępnej umowie. Nadto w przypadku kredytu denominowanego w walucie obcej, wypłata środków następuje w złotych, w kwocie stanowiącej równowartość wypłacanej kwoty wyrażonej w walucie obcej.

W umowie ustalono spłatę kredytu poprzez harmonogram spłat kredytu. Waluta spłaty została określona jako złoty w równowartości kwoty wyrażonych w walucie obcej.

Pozwani wyrazili zgodę na wystawienie przez Bank bankowego tytułu egzekucyjnego do kwoty zadłużenia wyrażonej w złotych, stanowiącej równowartość 440.110,88 franków szwajcarskich, nie większą niż 943.905,79 zł. Wskazano przy tym, że do przeliczenia kwoty z franka szwajcarskiego na złote stosuje się kurs sprzedaży danej waluty według tabeli kursów z dnia wystawienia tytułu egzekucyjnego.

Pozwani oświadczyli, że zostali przez Bank poinformowani o ryzyku wynikającym ze stosowania przy spłacie kredytu mieszkaniowego zmiennej stopy procentowej i to ryzyko zaakceptowali. Wskazali przy tym, że są świadomi, że wzrost stopy procentowej spowoduje wzrost raty kapitałowo-odsetkowej kredytu.

(dowód: umowa k. 39-4 i 235-23, część ogólna umowy k. 42-61 k. 238-247, wniosek o kredyt k. 248-254, oświadczenie o ryzyku k. 255 i 256, oświadczenie o poddaniu się egzekucji k. 62, wniosek o wypłatę transzy k. 273, kursy waluty k. 395-397)

Uchwałą Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy (...) Banku (...) S.A z dnia 26 czerwca 2014 r. oraz uchwałą Nadzwyczajnego Zgromadzenia Akcjonariuszy (...) Bank S.A. z dnia 24 czerwca 2016 r. doszło do połączenia obu spółek w trybie art. 492 §1 pkt 1 k.s.h. W wyniku połączenia doszło do przeniesienia całego majątku (wszystkich aktywów, kapitału własnego i zobowiązań) (...) Bank S.A. jako spółki przejmowanej na rzecz (...) Banku (...) S.A. jako spółki przejmującej.

(dowód: odpis KRS k. 209-234)

Po kilku latach od zawarcia umowy, pozwani rozstali się. Ich małżeństwo zostało rozwiązane przez rozwód wyrokiem Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 5 lutego 2015 r.

Z małżeństwa strony mają czworo dzieci.

Po rozwodzie pozwany zobowiązany był partycypować w kosztach utrzymania dzieci na poziomie kwoty 2.600 zł. Pozwana J. N. spłacała kredyt. Raty wynosiły po 2.300 zł. Po obniżeniu wysokości alimentów z kwoty 2.600 zł na 2.000

zł, pozwana miała trudności w płacie kredytu. W tym zobowiązaniu pomagali jej rodzice. Pozwana z czasem popadła w trudności finansowe. Pozwany nie spłacał kredytu. Trwały liczne telefoniczne rozmowy dotyczące spłaty zadłużenia. W związku z tym powodowy Bank wysłał pozwanej wniosek o zawarcie umowy restrukturyzacyjnej. Pozwana wskazała propozycję spłaty na poziomie raty 1.500 zł.

(dowód: wyrok SO w Olsztynie w sprawie VI RC 609/12 k. 97, wnioski o zawarcie umowy restrukturyzacyjnej k. 267-270, zeznania pozwanej k. 399, zeznania pozwanego k. 399v)

W dniu 10 kwietnia 2015 r. powody Bank oraz pozwani zawarli aneks do umowy (...)z dnia 13 czerwca 2008 r. Przedmiotem aneksu było określenie nowych warunków spłaty zadłużenia z tytułu umowy. Celem zawartego aneksu było zawieszenie rat aby nie zwiększać zaległości. Była to standardowa procedura, a druk aneksu był przygotowany przez powodowy Bank. Aneks nie zmieniał waluty, którą wcześniej określała umowa. Stan zadłużenia na dzień 10 kwietnia 2015 r. został określony na kwotę 140.620,11 CHF.

W paragrafie 3 ust. 1 strony ustaliły, że spłata niewymagalnego zadłużenia nastąpi na następujących warunkach:

- 1) (...) S.A. odroczy spłatę rat kapitałowych z tytułu umowy, przypadających na okres od dnia 13 kwietnia 2015 r. do dnia 11 września 2015 r. Odroczenie spłaty rat kapitałowych nie zawiesza spłaty odsetek, naliczonych za okresy miesięczne od kwoty wykorzystanego kapitału,
- 2) kredytobiorca (pозwani) zaczną ponownie spłacać kapitał z tytułu umowy, zgodnie z harmonogramem, począwszy od dnia 12 października 2015 r.,
- 3) zmianie ulega harmonogram spłat stanowiący załącznik do umowy, w którym zostaną zastosowane zawieszony spłaty rat kapitałowych do pozostałego okresu kredytowania, natomiast odsetki płatne będą w okresach miesięcznych, 11-go dnia każdego miesiąca,
- 4) (...) S.A. poinformuje kredytobiorców o wysokości spłat, po okresie odroczenia spłaty rat kapitałowych, przesyłając im zawiadomienie – aktualny harmonogram spłat.

Spłata zadłużenia miała nastąpić w następujący sposób:

- 1) 13 kwietnia 2015 r. – 180 zł,
- 2) 13 kwietnia 2015 r. – 329 CHF,
- 3) 11 maja 2015 r. – 375 CHF,
- 4) 11 czerwca 2015 r – 375 CHF,
- 5) 13 lipca 2015 r. – 375 CHF,
- 6) 11 sierpnia 2015 r. – 375 CHF
- 7) 11 września 2015 r. -1.163.76 CHF.

W § 4 tego aneksu wskazano, że środki będą pobierane z rachunku złotowego lub walutowego. Tym samym w zawartym w dniu 10 kwietnia 2015 r. porozumieniu strony ustaliły, że w razie gdy kwota na rachunku obsługi kredytu jest niewystarczająca na pobranie rat kapitałowo-odsetkowej lub gdy powstanie zaległość, Bank pobierze część raty ze złotowego rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego lub z rachunku walutowego.

W paragrafie 7 aneksu ustalono, że umowa może zostać wypowiedziana przez każdą ze stron:

- a) w przypadku wypowiedzenia na skutek niedotrzymania jej warunków przez jedną ze stron – okres wypowiedzenia wynosi 30 dni,
- b) w pozostałych przypadkach kredytobiorca przysługuje prawo rozwiązania umowy z zachowaniem 3 miesięcznego terminu wypowiedzenia.

Aneks został podpisany przez oboje pozwanych i powódkę.

(dowód: aneks nr (...) z dnia 10 kwietnia 2015 r. k. 271, porozumienie k. 272, zeznania pozwanej J. N. k. 399, zeznania pozwanego P. N. k. 399v, formularz informacyjny k. 406-408, zeznania świadka A. W. k. 587v i 588v, zeznania świadka I. R. k. 588v)

Pomimo podpisania aneksu, jego ustalenia nie były przestrzegane przez pozwanych. Jedynie pozwany P. N. dokonał spłat w łącznej wysokości 260 zł.

Pismem z dnia 11 sierpnia 2015 r. powodowy Bank wypowiedział umowę kredytu z dnia 13 czerwca 2008 r. w części dotyczącej warunków spłaty z powodu braku spłaty wymagalnych rat. Określił zadłużenie na kwotę 140.590,14 CHF. Jednocześnie zakreślił 30 dniowy termin wypowiedzenia. Pozwani wypowiedzenie umowy otrzymali.

(bezsporne, a nadto dowód: wypowiedzenie k. 63)

Do dnia wytoczenia powództwa o zapłatę, pozwani nie uregulowali należności.

(bezsporne)

Sąd zważył, co następuje:

W świetle tak ustalonego stanu faktycznego, powództwo o zapłatę należności wyrażonej w walucie obcej nie zasługiwało na uwzględnienie, z uwagi na brak umownych podstaw do domagania się zapłaty we frankach szwajcarskich.

Między stronami bezsporny był fakt zawarcia umowy kredytu denominowanego udzielonego w walucie polskiej stanowiącego równowartość wyrażoną we frankach szwajcarskich. Sąd oparł się na dokumentach złożonych przez strony, a mianowicie na umowie kredytu z dnia 13 czerwca 2008 r. i aneksie do umowy z dnia 10 kwietnia 2015 r., a także na zeznaniach świadków A. W., I. R. oraz na zeznaniach pozwanych.

Strona pozwana zarzucała przedmiotowej umowie nieważność, między innymi poprzez zawarcie w niej postanowień niedozwolonych, naruszenie przepisów prawa bankowego, a nadto niewłaściwe określenie w żądaniu pozwu waluty udzielonego kredytu.

W pierwszej kolejności należało odnieść się do charakteru jaki miała zawarta pomiędzy stronami umowa, a następnie do zarzutu nieprawidłowo wskazanej waluty, w jakiej świadczenie winno być spełnione.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (tj. Dz. U. z 2015 r. poz. 128) przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. W przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, kredytobiorca może dokonywać spłaty rat kapitałowo-odsetkowych oraz dokonać przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w tej walucie. W tym przypadku w umowie o kredyt określa się także zasady otwarcia i prowadzenia rachunku służącego do gromadzenia środków przeznaczonych na spłatę kredytu oraz zasady dokonywania spłaty za pośrednictwem tego rachunku.

Umowa, którą pozwani z powodowym Bankiem zawarli jest umową o kredyt mieszkaniowy, w którym spłata kredytu następuje w ratach kapitałowo-odsetkowych zaś kwota poszczególnych rata spłaty kredytu była określona w CHF i przeliczna na złote w oparciu o kurs CHF ustalony przez Bank w tabeli kursowej. W związku z tym, na potrzeby niniejszej sprawy należy podjąć próbę zdefiniowania, czym jest kredyt denominowany. Termin ten bowiem, nie został wyjaśniony w żadnej z ustaw, a co za tym idzie, brak jest definicji legalnej omawianego kredytu.

Definicję kredytu denominowanego wyplacała praktyka obrotu gospodarczego. Można zatem oprzeć się na twierdzeniu, że jest to kredyt, którego wartość wyrażona została w umowie w walucie obcej. Innymi słowy, bank umówił się z kredytobiorcą na pożyczanie mu określonej kwoty określonej w walucie obcej, ale uruchomiony został w walucie polskiej. Kredytobiorca dokonuje spłaty rat kapitałowo-odsetkowych również w walucie polskiej, po przeliczeniu według kursu wymiany walut na dany dzień (najczęściej dzień spłaty). Kredytobiorca zwraca bankowi sumę nominalną udzielonego kredytu (kapitału) stanowiącą określoną równowartość waluty obcej, w zależności od bieżącego kursu wymiany walut, wraz z odsetkami oraz ewentualnymi innymi opłatami i prowizjami (por. Raport Rzecznika Finansowego, Analiza prawna wybranych postanowień umownych stosowanych przez banki w umowach kredytu indeksowanych do waluty obcej lub denominowanych w walucie obcej zawieranych z konsumentami, Warszawa 2016 r., s. 9). Czym bowiem jest taki kurs w odniesieniu do produktu, jakim jest kredyt denominowany kursem waluty obcej. Tu kurs waluty nie stanowi ceny, po jakiej kredytobiorca kupuje lub sprzedaje walutę od banku, lecz jest miernikiem wartości zobowiązania kredytobiorcy wynikającego z umowy kredytu. Każde odchylenie kursu w porównaniu do kursu opublikowanego przez NBP (jako najbardziej obiektywny wskaźnik rynkowej wartości walut w Polsce) powoduje wzrost lub spadek zobowiązania kredytowego.

Zawarta przez strony umowa kredytu z dnia 13 czerwca 2008 r. była umową o kredyt denominowany. Kredyty denominowane w walutach obcych stanowiły najbardziej popularną grupę kredytów mieszkaniowych udzielanych przez polskie banki. W przypadku takiego kredytu jego kwota, co do zasady, w umowie kredytowej była wyrażana w walucie obcej (walucie kredytu), jednak kredyt wyplacany jest w złotych. Niewykluczone były również wypłaty w walucie kredytu (jeśli umowa tak stanowiła), jeśli na przykład celem kredytowania była spłata zobowiązań w takiej walucie. Wypłata kwoty kredytu następowała zasadniczo po kursie waluty z dnia jego uruchomienia, przy czym bank wypłaca kwotę w walucie polskiej przeliczonej po kursie kupna dla dewiz ogłoszonych w obowiązującej w danym banku tabeli kursowej w dniu realizacji zlecenia płatniczego. Oznacza to, że faktyczna złotowa kwota wypłaconego kredytu nie była znana w chwili podpisania umowy kredytowej, gdyż jej wysokość zostawała ustalona w chwili faktycznego uruchomienia kredytu i była uzależniona od kursu złotego względem waluty kredytu w tym dniu. Spłata kredytu następować mogła bezpośrednio w walucie kredytu, o czym stanowi obecnie art. 69 ust. 3 ustawy Prawo bankowe, bądź też w walucie krajowej, przy czym kwota płatności ustalana była jako równowartość w złotych polskich kwoty należnej w oryginalnej walucie kredytu. W tym ostatnim przypadku do ustalenia złotej wartości raty spłaty kredytu bank wykorzystywał kurs sprzedaży dewiz z publikowanej przez siebie tabeli kursowej. Oznacza to, że jednym ze składników kosztu kredytu denominowanego w walucie obcej w przypadku spłaty kredytu w walucie krajowej mógł być spread walutowy danego banku (różnica pomiędzy kursem kupna i sprzedaży waluty). (por. Opinie na temat wybranych aspektów funkcjonowania rynku kredytów hipotecznych indeksowanych lub denominowanych w walutach obcych oraz kształtowania się kurs walutowego PLN/CHF, J. T., Katedra Rynków Kapitałowych SGH, Lipiec 2015, s. 8-9, dostępne w niniejszych aktach k. 219v-320).

Przekładając powyższe ogólne konstatacje na stan faktyczny w przedmiotowej sprawie, zauważyć należy, iż decydujące znaczenie z punktu widzenia oceny charakteru umowy mają jej szczególne uregulowania. To z nich wynika czy mamy do czynienia z kredytem walutowym czy ze złotowym, zawierającym jedynie klauzule waloryzacyjne bądź denominacyjne. Prostim zabiegiem pozwalającym na odpowiedź na tą podstawową kwestię jest test umowy pod kątem oceny czy jej zapisy dają kredytobiorcy podstawę do żądania wypłaty kredytu, a kredytodawcy do żądania jego spłaty w walucie obcej. Pozytywne rozstrzygnięcie tej kwestii pozwala na uznanie kredytu za walutowy ze wszystkimi konsekwencjami tego stanu rzeczy.

Zgodnie z § 1 zawartej umowy ustalono, że kredyt udzielany jest w złotych, w kwocie stanowiącej równowartość 176.044,35 CHF (franki szwajcarskie) (k. 39, 42). Do dyspozycji kredytobiorcy została oddana kwota w złotych polskich i również kwotę w złotych polskich pozwani mieli obowiązek zwrócić (k.46 – § 13 pkt 7 części ogólnej umowy). Co istotne, umowa nie przewidywała w ogóle możliwości wypłaty (oddania do dyspozycji) kredytobiorcy, wskazanej w umowie kwoty kredytu we frankach szwajcarskich, ani też możliwości spłaty (zwrotu) kredytu we frankach szwajcarskich.

W związku z powyższym, uznać należy, że niniejsza umowa kredytu była umową, w której Bank wypłacił umówioną kwotę w złotych polskich, co wprost wynika z umowy (§ 4 pkt 1 i 2), przy czym wartość umówionej kwoty określona została w CHF i przeliczana na złote w oparciu o kurs CHF ustalony przez Bank w tabeli kursowej. Bank wydał kredytobiorcom sumę kredytu w złotych polskich. Spłata kredytu następowała ratami, płatnymi w złotych polskich, przy czym raty te były przeliczane według waluty (§ 13 ust. 7). Innymi słowy wypłata i spłata kredytu następowała w złotówkach przy odpowiedniemu zastosowaniu mechanizmu przeliczania waluty. Ponadto pozwani wyrazili zgodę na wystawienie przez Bank bankowego tytułu egzekucyjnego do kwoty zadłużenia wyrażonej w złotych (oświadczenie k. 62). Potwierdzeniem tego jest również zawarty pomiędzy stronami aneks z dnia 10 kwietnia 2015 r. Na mocy tego aneksu pozwani uzyskali za zgodą powodowego Banku prolongatę płatności 6 rat kredytu. Aneks nie dotyczył zmiany waluty. Okoliczność tę potwierdzili pracownicy powodowego Banku w osobach A. W. oraz I. R.(k. 587v-589). Wynika też z zeznań samych powodów, którzy nie interpretowali treści aneksu jako zmiany waluty kredytu.

Jak wynika z treści zawartej umowy, kredyt spłacany jest w złotych. Również w tej walucie (PLN) kredyt został uruchomiony. Zatem w omawianej sprawie strony zawarły umowę, mocą której Bank przekazał do dyspozycji strony pozwanej nieokreśloną kwotę złotych polskich, stanowiących równowartość określonych w umowie franków szwajcarskich. Wartość ta była ustalana przy zastosowaniu kursu kupna (aktualna tabela kursów) obowiązującego w Banku w dniu realizacji zlecenia płatniczego. Zgodnie z umową strona pozwana miała spłacać kredyt w złotych według ceny sprzedaży franka szwajcarskiego obowiązującej w Banku w dniu wpłacenia konkretnej raty.

Tym samym udzielony pozwanym kredyt był kredytem złotowym, nie walutowym, a jedynie denominowanym w walucie obcej.

Mając wyjaśniony charakter umowy o kredyt denominowany i mechanizm jego działania, w dalszej kolejności należało ocenić zasadność żądania zapłaty należności Banku w walucie szwajcarskiej.

Zgodnie z art. 353¹ k.c., strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Przepis ten wpływający na zakres stosunków umownych, zawiera istotne zastrzeżenie, a mianowicie, iż stosunek prawny nie może się sprzeciwiać naturze tego stosunku, jak również ustawie.

Zgodnie z definicją umowy kredytu, bank zobowiązuje się do udzielenia kredytu, a potem uprawniony jest do uzyskania spłaty. Z drugiej strony kredytobiorca ma prawa domagać się od banku wypłaty kredytu, a potem bank obciąża go obowiązkiem zwrotu. Z ekonomicznego punktu widzenia kredyt określony jest jako stosunek łączący bank z kredytobiorcą, na podstawie którego bank dostarcza kredytobiorcy określoną kwotę środków pieniężnych, a kredytobiorca zobowiązuje się do jej zwrotu wraz wynagrodzeniem banku w postaci odsetek i prowizji (tak R. W. Kaszubski, A. Tupaj-Cholewa, [w]: Prawo bankowe. Komentarz, pod red. H. Gronkiewicz-Waltz, Warszawa 2013).

Powyższe okoliczności prowadzą do wniosku, że kredytobiorca zobowiązany jest do zwrotu ściśle określonej kwoty środków pieniężnych, którą wyznacza kwota kapitału udostępnionego i wykorzystanego przez kredytobiorcę. Zatem jeśli kwota kredytu jest wyrażona w złotych, a tak jest w niniejszej sprawie, to zgodnie z art. 358¹ § 1 k.c., spełnienie świadczenia w tym zakresie powinno nastąpić przez zapłatę sumy nominalnej w złotych polskich. Jeśli zaś kwota wyrażona będzie w innej walucie obcej, to zgodnie z art. 358¹ § 1 k.c., spełnienie świadczenia w tym zakresie wino nastąpić przez zapłatę sumy nominalnej w tejże walucie obcej. Przyjmuje się bowiem, że zasada nominalizmu odnosi

się także do świadczeń, które zostały wyrażona w walucie obcej (np. E. Gniewek, P. Machnikowski (red.) Kodeks cywilny. Komentarz, Warszawa 2016).

Zgodnie z zasadą nominalizmu, którą wyraża art. 358¹ k.c., wykonanie zobowiązania, którego przedmiotem od chwili powstania jest suma pieniężna, powinno nastąpić przez zapłatę sumy nominalnej. Takie spełnienie świadczenia, jest spełnieniem świadczenia zgodnie z treścią zobowiązania w rozumieniu art. 354 § 1 k.c. i jest wykonaniem zobowiązania bez naruszenia tego przepisu. W sytuacji, gdy nie wchodzi w grę przewidziany ustawie wyjątek, o którym mowa 358 § 1 k.c. i zobowiązanie zostało wyrażona w złotych polskich, to również w takim pieniądzu mogłoby jedynie być zasądzone, wynikające z tego zobowiązania świadczenie.

Art. 358¹ § 2 k.c. służy zapobieżeniu pokrzywdzenia jednej strony stosunku zobowiązaniowego na skutek istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza po powstaniu zobowiązania, którego przedmiotem od chwili jego powstania jest suma pieniężna, Strona powodowa nie przedłożyła do akt żadnych dokumentów, z których wynikałoby uprawnienie do domagania się zwrotu udzielonego kredytu w obcej walucie. Nie wykazała aby możliwość spłaty udzielonego kredytu we frankach szwajcarskich była przedmiotem uzgodnień między stronami. Powódka nie udowodniła aby istniał tytuł do domagania się zapłaty w walucie obcej. Również aneks do umowy kredytu nie wprowadził zmiany w zakresie waluty udzielanego kredytu. Restrukturyzacja zobowiązania odnosiła się do wydłużenie okresu płatności, zmiany sposobu płatności rat. Aneksem tym, na zgodą banku, pozwani byli zwolnieni w okresie od kwietnia 2015 r. do października 2015 r. rat kredytowych. W tym czasie dokonywali spłat jedynie odsetek. Anekas nie zawierał uprawnienia powódki w zakresie zmiany waluty świadczenia. Kwotą kredytu, którą w przypadku kredytów denominowanych nie jest waluta obca. W niniejszej sprawie nie jest to więc frank szwajcarski, lecz polski złoty. Oczywiście, jak słusznie wskazywał to Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 29 kwietnia 2015 r. (VCSK 445/14), strony mogą ustalić inną walutę zobowiązania i inną walutę jego wykonania. Od woli stron zależało więc będzie jak się umówią. W przedmiotowym przypadku zgodnie z wolą stron, walutą wykonania zobowiązania był dalej złoty a nie frank, który to pozostał jednak miernikiem ustalenia jego wysokości. Zawarte wraz z aneksem porozumienie, będące realizacją ustawy antyspreadowej, stwarzało dla kredytobiorców, jako konsumentów, przywilej zapłaty rat kredytu we frankach. Nie tworzyło jednak dla Banku uprawnienia do domagania się zapłaty w tej walucie.

Powódka nie przedłożyła też żadnych dokumentów (np. regulaminu) uprawniających ją do żądania zapłaty należności w walucie obcej. Prowadzi to do wniosku, że powódka, w sposób nie oparty na przepisach prawa ani umowy, żądała uregulowania części niespłaconego przez pozwanych kredytu w innej walucie niż w waluta, w której udzielony został kredyt. Tym samym żądanie zapłaty w walucie obcej jest zupełnie nieuprawnione.

W związku z tym, że to powódka żąda zasądzenia określonej w pozwie kwoty we frankach szwajcarskich, to ją obciąża ciężar przytoczenia faktów i dowodów uzasadniających powyższe uprawnienia, w myśl ogólnej reguły (art. 6 k.c.). W ocenie Sądu strona powodowa nie sprostала ciężarowi, nałożonego na nią przez ustawodawcę w tym zakresie.

Zgodnie z art. 321 k.p.c., Sąd nie może wyrokować co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem, ani zasądzać ponad żądanie. Nie może orzec o obowiązku zapłaty należności w złotych, gdy strona domaga się franków.

Sąd Najwyższy wskazał, że związanie sądu żądaniem pozwu, poza wyjątkami przewidzianymi w ustawie, ma charakter bezwzględny. Ponadto podał, że w omawianym przepisie mowa jest o żądaniu w rozumieniu art. 187 § 1 k.p.c., który to przepis wskazuje, że obligatoryjną treść każdego pozwu stanowi dokładnie określone żądanie oraz przytoczenie okoliczności faktycznych uzasadniających żądanie. Omawiane uregulowanie oznacza, iż sąd jest związany granicami żądania powództwa i nie może dysponować przedmiotem procesu przez określenie jego granic, niezależnie od zakresu ochrony określonej przez samego powoda. Tym samym, sąd nie może zasądzić ponad żądanie, a więc uwzględnić roszczenia w większej wysokości niż żądał powód, również wtedy, gdy z okoliczności sprawy wynika, że powodowi przysługuje świadczenie w większym rozmiarze. Jednocześnie sąd nie może wyrokować co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem, czyli zasądzić czegoś innego, niż strona powodowa się domagała (wyrok SN z dnia 25 czerwca 2015 r. w sprawie V .CSK 612/14).

W tym stanie rzeczy, mając na uwadze powyższe okoliczności, należało uznać, że powódka nie udowodniła przysługującego jej uprawnienia do żądania spełnienia świadczeni w walucie obcej. Przeważa, w związku z sformułowaniem żądania zapłaty należności w walucie obcej, Sąd rozstrzygając sporną zasadę, przesądził o braku podstaw do dochodzonego w takiej postaci roszczenia.

W związku z tym, na podstawie art. 496 k.p.c. w zw. z art. 358¹ § 1 i 2 k.c. Sąd uchylił nakaz zapłaty z dnia 16 marca 2017 r. wydany przez Sąd Okręgowy w Olsztynie i oddalił powództwo jako bezzasadne.

W zaistniałej sytuacji Sąd nie badał umowy pod kątem jej ważności, skuteczności jej wypowiedzenia i abuzywności klauzul w niej zawartych, skoro sama zasada żądania zapłaty we frankach szwajcarskich okazała się nieuprawniona. Analiza w powyższym zakresie byłaby wskazana tylko wówczas, gdyby żądanie pozwu było właściwie sformułowane.

O kosztach Sąd orzekł w oparciu o art. 98 k.p.c., zgodnie z którym strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. W niniejszej sprawie pozwani ponieśli koszt po 500 zł tytułem zarzutów od nakazu zapłaty. Każdemu z pozwanych z osobna ustanowiono postanowieniem: Sądu Apelacyjnego w Białymstoku w sprawie I ACz 810/17 z dnia 14 lipca 2017 r. oraz postanowieniem tut. Sądu z dnia 6 listopada 2017 r. (k. 145 i 178) pełnomocnika w osobie radcy prawnego E. K.. Domagał się ona zasądzenia kosztów wynagrodzenia tytułem pomocy prawnej udzielonej z urzędu, które mnie zostały pokryte ani w całości ani w części (k. 179, 424). Koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu reguluje rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia opłat przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu zmienione 3 października 2016 r. W myśl z § 8 pkt. 7 sprawach przy wartości przedmiotu sporu powyżej 200.000 zł do 2.000.000 zł wynosi 7.200 zł. Od tak ustalonej kwoty, zgodnie z § 4 ust. 3 w zw. z ust. 1 rozporządzenia podwyższa się o podatek od towarów i usług, co daje kwotę po 8.856 (7.200 zł + 23% VAT). Łączna więc suma należności pozwanych wynosi więc z tytułu należnych im od pozwanego kosztów po 9.356 zł (8.856 zł + 500 zł).

Mając na uwadze powyższe przepisy, Sąd zasądził od powódki na rzecz każdego z pozwanych kwotę po 9.356 zł, z czego kwota 8.856 zł stanowi wynagrodzenie pełnomocnika ustanowionego z urzędu.